

Arsen Duplančić

Uz 100. svezak *Vjesnika za arheologiju i povijest dalmatinsku*

On Volume 100 of *Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku*

Godine 1878. Mihovil Glavinić i Josip Alačević pokrenuli su časopis *Bullettino di archeologia e storia dalmata*, kao glasilo splitskog Arheološkog muzeja. Njegov je program, kažu u predgovoru, sadržan već u naslovu, a to je arheologija i povijest Dalmacije. Oni ga objavljuju u povodu šezdesete obljetnice Theodora Mommsena i stavljaju pod njegovo pokroviteljstvo. No budući da je Mommsen bio poznat kao antislaven i žestoki protestant, to je izazvalo negodovanje dijela naše javnosti. Godine 1884. na mjesto suurednika, umjesto Glavinića, dolazi don Frane Bulić koji će 1888. u potpunosti preuzeti uređivanje časopisa, sve do 1920., kad mu se pridružuje Mihovil Abramić. Njih će dvojica zajednički uređivati časopis do sv. XLIX/1926.-1927. (1928.), a od tada pa do sv. LII/1935.-1949. (1950.) *Vjesnik* uređuje Abramić. Od sv. LIII/1950.-1951. (1952.) časopis priprema uredništvo na čijem je čelu ravnatelj.

U razdoblju od 1878. do 2006. tiskano je ukupno 99 brojeva, u 85 svezaka, jer je bilo nekoliko dvobroja i trobroja, pa i jedan četverbroj (*Abramićev zbornik*). Do velikog zastoja u izlaženju časopisa došlo je nakon 1928., tako da su do 1950. objavljena samo tri, doduše debela, sveska (L, LI, LII). Časopis je izlazio isključivo kao glasilo splitskog Arheološkog muzeja, a nakon Drugoga svjetskog rata, tj. od sv. LIII/1950.-1951. postaje i glasilom Arheološkog muzeja u Zadru. To je potrajalo do sv. LVI-LIX/1954.-1957., tj. do 1960., kada zadarski muzej pokreće svoju *Diadoru*.

Bullettino je počeo izlaziti na talijanskom jeziku, jer je talijanski tada bio, kako kaže Glavinić u uvodniku prvoga sveska, *diplomatski jezik arheologije*. Premda hrvatski nije bio isključen s njegovih stranica, talijanski se zadržao sve do kraja Prvoga svjetskog rata, a onda je časopis 1920. (sv. XLIII) pohrvaćen u *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*. Sljedeća promjena naslova uslijedila je 2005. (sv. 98), kad se časopis pod nazivom *Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku* pojavljuje u novom dizajnu i većem formatu. S prelaskom na hrvatski kao glavni jezik časopisa *Vjesnik* je uveo sažetke na stranim jezicima, kao i podnaslov na francuskom (*Bulletin d'archéologie et d'histoire dalmates*), koji je zadržan do 1987. (sv. 80). S ovim jubilarnim stotim sveskom *Vjesnik* prelazi na dvojezično izdanje i tako se u potpunosti uključuje u najnovije tokove približavanja rezultata hrvatskih stručnjaka stranoj javnosti.

U početku je *Bullettino* objavljivan u 12 brojeva, koji su tvorili jedno godište, odnosno svezak. Taj je način zadržan sve do sv. XXIX/1906., a potom izlazi odjednom cijeli svezak. Njegovi su urednici nastojali održati redovito godišnje izlaženje, ali su Prvi svjetski rat i nadolazeće krize to omeli. Zato je došlo do one zamršene numeracije po kojoj određeni svezak izlazi za jednu godinu, ali je tiskan druge. Kao osobitost *Bullettina*, odnosno *Vjesnika* treba spomenuti ovitke njegovih sveščića, odnosno korice, jer su na njima (sve do sv. XLIX/1926.-1927.) objavljivane različite vijesti, članci i dokumenti pa njihov nedostatak u pripadajućem godištu čini taj svezak nepotpunim.

Na stranicama *Bullettina* / *Vjesnika* objavljivani su tekstovi koji su obuhvaćali prostor od sjeverne Dalmacije do Boka kotorske, a odnosili su se na razdoblja od prapovijesti do 19. stoljeća. Pritom

In 1878, Mihovil Glavinić and Josip Alačević launched the journal *Bullettino di archeologia e storia dalmata* as the journal of the Archaeological Museum in Split. Its purpose, as they stated, was contained in the title: the archaeology and history of Dalmatia. They published it on the sixtieth birthday of Theodor Mommsen, under whose patronage they placed it, even though this aroused some disapproval by the local public due to Mommsen's well-known anti-Slavism and fierce Protestantism. Frane Bulić assumed the reigns of co-editor from Glavinić in 1884, and in 1888 he assumed all editorial chores in the journal, and it would remain this way until 1920, when he was joined by Mihovil Abramić. These two shared editorial tasks until Vol. XLIX/1926-1927 (1928), and thereafter until Vol. LII/1935-1949 (1950), *Vjesnik* was edited by Abramić. Since Vol. LIII/1950-1951 (1952), the journal has been prepared by the editorial board, headed by its director.

From 1878 to 2006, 99 volumes were printed, albeit in 85 actual tomes, because there were several double issues, triple issues and even one quadruple issue (the Abramić anthology). After 1928, a number of delays between issues of the journal occurred, so that from that year until 1950 only three-quite large-volumes (L, LI, LII) were published. The journal was published as the exclusive bulletin of the Archaeological Museum in Split, but after World War II, i.e. as of Vol. LIII/1950-1951, it also became the bulletin of the Archaeological Museum in Zadar. It remained so until Vol. LVI-LIX/1954-1957, i.e. up to 1960, when the Zadar Museum launched its own journal *Diadora*.

Bullettino was first published in Italian, because this was then, as Glavinić said in the introduction to the first volume, the "diplomatic language of archaeology". Even though Croatian was not excluded from its pages, Italian maintained its predominance until the end of World War I, and then in 1920 (Vol. XLIII) the title was Croatianized into *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*. The next change in title came in 2005 (Vol. 98), when the journal appeared under the name *Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku*, with a new design and in a larger format. With the change to Croatian as the journal's core language, *Vjesnik* introduced summaries in foreign languages, as well as a subtitle in French (*Bulletin d'archéologie et d'histoire dalmates*) which was maintained until 1987 (Vol. 80). With this jubilee one-hundredth volume, *Vjesnik* is moving to a bilingual edition, putting it in step with the most recent trends and presenting the work of Croatian experts to the foreign public.

Initially *Bullettino* was published in 12 issues which formed a single annual or volume. Its editors attempted to maintain this regular annual publication tempo, but the First World War and the subsequent crises impeded these efforts. This led to that complicated numbering system whereby a given volume is published for one year but printed in another. A specific feature of *Bullettino*, or *Vjesnik*, was the covers to its individual booklets, because various news items, articles and documents were printed on them (until Vol. XLIX/1926-1927), so their absence in a given year meant that a volume was incomplete.

The texts published on the pages of *Bullettino/Vjesnik* dealt with the territory from Northern Dalmatia to Boka kotorska (in today's Montenegro), and they covered the period from prehistory to the nineteenth century. *Vjesnik* was not limited to archaeology

Vjesnik nije bio ograničen samo na arheologiju i povijest te njihove pomoćne znanosti već su u njemu svoje mjesto, također, našli radovi iz povijesti umjetnosti, zaštite spomenika, restauratorstva, povijesti književnosti, filologije, antropologije, knjižničarstva, zemljopisa, glazbe, urbanizma ... S vremenom su *Vjesnikovi* prostorni i vremenski okviri suženi, što je posljedica pojave drugih, specijaliziranih časopisa.

Svesci *Vjesnika* sadrže more svakovrsnih podataka, o čemu tek približnu sliku daju njegove dvije bibliografije s indeksima, koje je priredio Enrico Celani. Prva se odnosi na sveske I-XXIII/1878.-1900., a objavljena je 1903., dok druga obuhvaća sveske XXIV-XXXIII/1901.-1910., a tiskana je 1912. godine. Od kolike bi važnosti bila izrada bibliografije i predmetnog kazala cijelog *Vjesnika*, najbolje govori Konstantin Jireček, koji u povodu prvog *Indice generale* piše Buliću iz Beča 29. svibnja 1903.: *Ovom vrlo korisnom radnjom postaje 23 volumna Bullettina pristupno, kako treba, sve ono lijepo blago, koje se do sada teško tražilo!*

Sukladno tehničkim i financijskim mogućnostima grafička oprema *Vjesnika* bila je u početku vrlo skromna, a broj fotografija i tabli malen. Ona se postupno poboljšavala tako da danas ne zaostaje ni za uglednim stranim časopisima. *Vjesnik* je uvijek bio tiskan u Splitu, osim sv. XLIII/1920., koji je tiskan u Sarajevu. Od sv. 98/2005. tiska se pak u Zagrebu.

Najnoviji korak prema širenju rezultata i spoznaja objavljenih na njegovim stranicama *Vjesnik* je napravio uključivanjem na Internet. Tako su sažeci na hrvatskom i stranim jezicima sveska 98/2005. dostupni na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske *Hrčak*, dok su cijeli članci sveska 99/2006. dostupni u PDF-formatu.

Suradnici *Vjesnika* u 20. st. bili su mnogi istaknuti znanstvenici, kako iz zemlje tako i inozemstva, a najviše ih je bilo u *Abramićevu zborniku*. Iako bi navođenje svih imena sličilo telefonskom imeniku, prigoda nalaže da se spomenu barem neki od njih. Izvan Hrvatske bili su to npr.: Alojz Benac, Vladimir D. Blavatski, Lorenzo Braccesi, Maurizio Buora, René Cagnat, Jean-Pierre Caillet, Pascale Chevalier, Amanda Claridge, Alexander Conze, Franz Cumont, Cosimo D'Angela, Hippolyte Delehay, Gaimbattista De Rossi, Charles Diehl, Wilhelm Drexler, Noël Duval, Ejnar Dyggve (koji je jedno vrijeme bio zaposlenik Muzeja, a 1947. proglašen je počasnim građaninom Solina), Rudolf Egger, Peter M. Fraser, Edward A. Freeman, Giuseppe Gatti, Blagoje Govedarica, Cornelius Gurlitt, Alois Hauser, Thomas Graham Jackson, Konstantin Jireček, Hainz Kähler, Timothy Kaiser, Klaus Kilian, Wilhelm Kubitschek, Irena Lazar, Furio Lenzi, Giuseppe Lepore, Guido A. Mansuelli, Jean Marcadé, Wilhelm A. Neumann, Veljko Paškvalin, Isabel Rodà, Robert Schneider, Karl Stockert, Jozef Strzygowski, Marjeta Šašel Kos, Paolo Visonà i Jacques Zeiller.

Iz Hrvatske su surađivali: Ivo Babić, Dubravka Balen-Letunić, Miho Barada, Šime Batović, Josip Bersa, Josip Brunšmid, Ivan Bulić, Slobodan Čače, Božidar Čečuk, Vedrana Delonga, Radoslav Dodig, Kristina Džin, Ivo Fadić, Igor Fisković, Stašo Forenbaher, Josip Gelčić, Vesna Girardi Jurkić, Stjepan Gunjača, Milan Ivanišević, Ćiril Metoda Iveković, Ante Jadrijević, Jasna Jeličić-Radonić, Luka Jelić, Radomir Jurić, Petar Kaer, Dujam Srećko

and history and their auxiliary disciplines, rather works dealing with art history, protection of monuments, restoration, literary history, philology, anthropology, library sciences, music, urban planning and many other fields also found their place in the journal. With time, the territory and period covered by *Vjesnik* narrowed when other, more specialized journals appeared.

The volumes of *Vjesnik* contain a multitude of diverse data, of which its two bibliographies compiled by Enrico Celani provide only an approximate picture. The first bibliography covers Volumes I-XXIII/1878-1900, and it was published in 1903, while the second encompasses Volumes XXIV-XXXIII/1901-1910, published in 1912. The importance of the bibliographies and the corresponding index for all of *Vjesnik* was best summarized by Konstantin Jireček, who wrote to Bulić from Vienna on 29 May 1903 on the occasion of the publication of the first *Indice generale*: "This extremely useful work makes 23 volumes of *Bullettino* accessible, just as needed, all of those wonderful treasures which were so difficult to search for until now!"

In line with technical and financial limitations, the graphic appearance of *Vjesnik* was rather modest in the beginning, and the number of photographs and plates was small. This situation gradually improved, so that today it compares well with many reputable foreign journals. *Vjesnik* was always printed in Split, with the exception of Vol. XLIII/1920, which was printed in Sarajevo. Since Vol. 98/2005, however, it has been printed in Zagreb.

The most recent step taken by *Vjesnik* to further disseminate the results and knowledge published on its pages is its posting on the Internet. The Croatian and English languages summaries from Vol. 98/2005 are thus available on the Croatian Portal of Scholarly Journals, *Hrčak*, while the complete articles of Vol. 99/2006 are available in PDF format.

Among the contributors to *Vjesnik* in the twentieth century are many distinguished scholars from Croatia and abroad, and most of them appeared in the Abramić anthology. Although a listing of all of their names would resemble a telephone directory, this occasion compels us to cite at least some of them. From outside of Croatia, they include: Alojz Benac, Vladimir D. Blavatski, Lorenzo Braccesi, Maurizio Buora, René Cagnat, Jean-Pierre Caillet, Pascale Chevalier, Amanda Claridge, Alexander Conze, Franz Cumont, Cosimo D'Angela, Hippolyte Delehay, Gaimbattista De Rossi, Charles Diehl, Wilhelm Drexler, Noël Duval, Ejnar Dyggve (who was an employee of the Museum at the time, and who was proclaimed an honorary citizen of Solin in 1947), Rudolf Egger, Peter M. Fraser, Edward A. Freeman, Giuseppe Gatti, Blagoje Govedarica, Cornelius Gurlitt, Alois Hauser, Thomas Graham Jackson, Konstantin Jireček, Hainz Kähler, Timothy Kaiser, Klaus Kilian, Wilhelm Kubitschek, Irena Lazar, Furio Lenzi, Giuseppe Lepore, Guido A. Mansuelli, Jean Marcadé, Wilhelm A. Neumann, Veljko Paškvalin, Isabel Rodà, Robert Schneider, Karl Stockert, Jozef Strzygowski, Marjeta Šašel Kos, Paolo Visonà and Jacques Zeiller.

Contributors from Croatia included: Ivo Babić, Dubravka Balen-Letunić, Miho Barada, Šime Batović, Josip Bersa, Josip Brunšmid, Ivan Bulić, Slobodan Čače, Božidar Čečuk, Vedrana Delonga, Radoslav Dodig, Kristina Džin, Ivo Fadić, Igor Fisković, Stašo Forenbaher, Josip Gelčić, Vesna Girardi Jurkić, Stjepan Gunjača,

Karaman, Ljubo Karaman, Tea Katunarić, Nada Klaić, Marija Kolega, Petar Kolendić, Petar Lisičar, Mirko Malez, Tomislav Marasović, Lujo Margetić, Boško Marijan, Lujo Marun, Mirjana Matijević-Sokol, Antun Mayer, Julijan Medini, Vinko Milić, Ante Milošević, Ivan Mirnik, Maja Miše, Grga Novak, Viktor Novak, Franko Oreb, Ivan Ostojić, Ivo Petricoli, Nikša Petrić, Maja Petrinc, Stanko Piplović, Franjo Rački, Dinko Radić, Frano Radić, Irena Radić Rossi, Ante Rendić-Miočević, Ivo Rubić, Simon Rutar, Petar Selem, Petar Skok, Mate Suić, Kerubin Šegvić, Tomislav Šeparović, Lucijana Šešelj, Zrinka Šimić-Kanaet, Mario Šlaus, Domagoj Tončinić, Grgur Urlić Ivanović, Zdenko Vinski, Jakov Vučić, Vid Vuletić Vukasović, Antonin Zaninović, Marin Zaninović, Mate Zekan i Stjepan Zlatović.

Od muzejskih djelatnika najplodniji suradnik časopisa bio je, naravno, don Frane Bulić, koji je gdje kad ispunjavao gotovo cijelo godišnje. Od ostalih kustosa, knjižničara i restauratora u *Vjesniku* su pisali: Mihovil Abramić, Josip Alačević, Neda Anzulović, Zrinka Buljević, Frane Buškariol, Nenad Cambi, Boris Čargo, Ivo Donelli, Arsen Duplančić, Cvito Fisković, Branimir Gabričević, Mihovil Glavinić, Antun Grgin, Sanja Ivčević, Lovre Katić, Branko Kirigin, Damir Kliškić, Ivo Lokošek, Jagoda Mardešić, Brunislav Marijanović, Emilio Marin, Ivan Marović, Mladen Nikolanci, Ante Piteša, Kruno Prijatelj, Ika Prpa-Stojanac, Željko Rapanić, Duje Rendić-Miočević, Aida Šarić-Bužančić, Miroslava Topić, Ema Višić-Ljubić, Borko Vješnica i Ivanka Vukšić.

Nemoguće je u jednom kratkom pregledu nabrojiti sve o čemu je pisano u *Vjesniku*. Istaknut ćemo samo da je najviše radova bilo posvećeno Saloni / Solinu, zatim Splitu, Dioklecijanu i njegovoj palači, arheologiji sjeverne Dalmacije te nalazima iz Narone i Isse. Pozornost svakako zaslužuje i Neumannovo izvješće o radu Prvog kongresa za starokršćansku arheologiju 1894. (sv. XVII). Tematski su posebno zastupljeni: epigrafija, crkvena i građanska povijest, hagiografija (osobito pitanje sv. Dujma), numizmatika, paleografija, zaštita spomenika, umjetnost i djelatnost Muzeja. U slučaju kada je neki rad prethodno bio tiskan u drugoj publikaciji, a Bulić je smatrao da zavrjeđuje svoje mjesto i u *Bullettinu*, on je naručivao njegove prijevode ili separate te ih objavljivao u *Vjesniku* ili prilagao kao suplemente.

Što se vremenskih razdoblja tiče, težište arheologije bilo je na antici, dok su se povijest i umjetnost bavili razdobljima sve do 19. stoljeća. Prvi važniji rad iz prapovijesti tiskan je 1887. (sv. X) i u njemu su opisani predmeti nađeni u Ražancu na zadarskom području. Zatim su 1898. (sv. XXI) objavljeni nalazi iz Postranja (Imotski), ali će se veći i stručni radovi iz prapovijesti početi objavljivati tek od sv. LIII/1950.-1951. (1952.). Iako su hrvatska srednjovjekovna arheologija i povijest bili stalno zastupljeni u časopisu, počevši od prvog sveska, članci s tom tematikom više se javljaju u drugoj polovini 20. stoljeća. Iz područja podmorske arheologije prvi radovi odnose se na istraživanje sarkofaga kod Vranjica 1899. (sv. XXII) i 1900. (sv. XXIII).

Od nearheoloških članaka spomenut ćemo samo one o zvoniku splitske katedrale, Marku Maruliću, zvonima i orguljama u Dalmaciji, slikaru Jurju Čulinoviću, polemičke rasprave o Mijetu ili Malti kao mjestu brodoloma sv. Pavla i drvenoj gotičkoj skulpturi u Splitu.

Milan Ivanišević, Ćiril Metoda Iveković, Ante Jadrijević, Jasna Jeličić-Radonić, Luka Jelić, Radomir Jurić, Petar Kaer, Dujam Srećko Karaman, Ljubo Karaman, Tea Katunarić, Nada Klaić, Marija Kolega, Petar Kolendić, Irena Lazar, Petar Lisičar, Mirko Malez, Tomislav Marasović, Lujo Margetić, Boško Marijan, Lujo Marun, Mirjana Matijević-Sokol, Antun Mayer, Julijan Medini, Vinko Milić, Ante Milošević, Ivan Mirnik, Maja Miše, Grga Novak, Viktor Novak, Franko Oreb, Ivan Ostojić, Ivo Petricoli, Nikša Petrić, Maja Petrinc, Stanko Piplović, Franjo Rački, Dinko Radić, Frano Radić, Irena Radić Rossi, Ante Rendić-Miočević, Ivo Rubić, Simon Rutar, Petar Selem, Petar Skok, Mate Suić, Kerubin Šegvić, Tomislav Šeparović, Lucijana Šešelj, Zrinka Šimić-Kanaet, Mario Šlaus, Domagoj Tončinić, Grgur Urlić Ivanović, Zdenko Vinski, Jakov Vučić, Vid Vuletić Vukasović, Antonin Zaninović, Marin Zaninović, Mate Zekan and Stjepan Zlatović.

Among the Museum's staff, the most productive contributor was, naturally, Fr. Frane Bulić, whose works occasionally filled an entire volume. Among the other curators, librarians and restoration experts, *Vjesnik's* contributors included: Mihovil Abramić, Josip Alačević, Neda Anzulović, Zrinka Buljević, Frane Buškariol, Nenad Cambi, Boris Čargo, Ivo Donelli, Arsen Duplančić, Cvito Fisković, Branimir Gabričević, Mihovil Glavinić, Antun Grgin, Sanja Ivčević, Lovre Katić, Branko Kirigin, Damir Kliškić, Ivo Lokošek, Jagoda Mardešić, Brunislav Marijanović, Emilio Marin, Ivan Marović, Mladen Nikolanci, Ante Piteša, Kruno Prijatelj, Ika Prpa-Stojanac, Željko Rapanić, Duje Rendić-Miočević, Teodora Šalov, Aida Šarić-Bužančić, Miroslava Topić, Ema Višić-Ljubić, Borko Vješnica and Ivanka Vukšić.

It is impossible to recount all of the topics covered by *Vjesnik* in such a short overview. Suffice it to say that most works were dedicated to Salona/Solin and then Split, Emperor Diocletian and his Palace, the archaeology of Northern Dalmatia and the sites at Narona and Issa. Neumann's report on the work of the First Congress on Early Christian Archaeology in 1894 (Vol. XVII) certainly merits attention. Thematic fields that received particular attention include: epigraphy, church and architectural history, hagiography (particularly the question of St. Domnio), numismatics, palaeography, protection of monuments, art and Museum activities. When a work was previously published in another periodical, and Bulić felt that it deserved to be in *Bullettino*, he commissioned translations or offprints and published them in *Vjesnik* or attached them as supplements.

With reference to historical periods, the focus of archaeology was on Classical Antiquity, while articles concerning history and art reached as far as the nineteenth century. The first major work dealing with prehistory was published in 1887 (Vol. X) and it described items discovered in Ražanac in the Zadar area. Then in 1898 (Vol. XXI), discoveries from Postranje (Imotski) were published, although more comprehensive and scholarly works dealing with prehistory only began to be published as of Vol. LIII/1950-1951 (1952). Even though Croatian medieval archaeology and history were always present in the journal beginning with the very first volume, articles on these topics began to appear more frequently in the second half of the twentieth century. In the field of underwater archaeology, the first works pertain to research of coffins found at Vranjic in 1899 (Vol. XXII) and 1900 (Vol. XXIII).

U časopisu su objavljeni mnogi nekrolozi djelatnicima i suradnicima Muzeja te drugim poznatim istraživačima i uglednicima. Osim toga, u njemu se daju prikazi i ocjene knjiga, katkad vrlo britki. Od sv. XLV/1922. uvodi se rubrika *Bibliografija*, u pravom smislu te riječi, u kojoj se donose radovi po izdanjima, a sustavno razrađenu podjelu dobila je od L. sveska. Njezini sastavljači bili su Ljubo Karaman (XLV, XLVI), Antun Grgin (XLVII-L), Cvito Fisković (LI), nepoznati autor (LII), a od sv. LIII do 81 Neda Anzulović. Od sv. 82 bibliografiju izrađuje Arsen Duplančić. Na kraju svakog sveska bio je pak *Index epigraphicus*, koji je izlazio do sv. LXVI-LXIX/1954.-1957. (1958., 1959.).

Osim već navedenog *Abramićevog zbornika* izdvađa se još *Vjesnik* LXVIII/1966. (1973.) u kojem su objavljeni radovi sa znanstvenog skupa *Prehistorija istočne jadranske obale i grčka kolonizacija Jadrana*, održanog u Hvaru 1968., zatim svesci koji donose priloge sa skupova *Disputationes Salonitanae II-IV*. i *Vjesnici* posvećeni zaslužnim muzejskim djelatnicima: Lovri Katiću i Ejnaru Dyggveu (80/1987.), Mladenu Nikolanciju (82/1989.), Ivanu Maroviću (84/1991. i 99/2006.) i Duju Rendiću-Miočeviću (86/1993.).

Ništa manju vrijednost od *Bullettina/Vjesnika* nemaju ni njegovi dodaci, suplementi, koji su po obujmu puno puta bili prave knjige. Oni su navedeni u sadržaju, ali imaju posebne korice i paginaciju. Njihovo objavljivanje trajalo je do LII. sveska, a zatim se ponovno javljaju uz sv. 79 i 87-89. Od brojnih vrijednih suplemenata teško se odlučiti koje istaknuti, pa ćemo se ograničiti samo na Splitski statut, koji je priredio Josip Alačević (II-VI/1879.-1883., X/1887.), povijest dubrovačke kovnice Pavla Rešetara (XIV/1891.-XV/1892.), Obuljenov indeks natpisa objavljenih u *Bullettinu* od 1878. do 1887. (X/1887.), rad Kerubina Šegvića o sv. Dujmu (XXIV/1901.) koji je izazvao veliku polemiku i bio zaplijenjen, opis zbirke gema Meneghelli iz Zadra (XXIV/1901.), Bulić-Bervaldijevu kronotaksu solinskih i splitskih biskupa (XXXV/1912.), Stockertov rad o spalatinima (XL-XLII/1917.-1919.), Pivčevićevu *Povijest Poljice* (XLIV/1921.), studiju Viktora Novaka o Splitskom evanđelistaru (XLVI/1923.), Bulićev razvoj arheoloških istraživanja u Dalmaciji (XLVI-XLVIII/1924.-1925.), Stjepčevićevu povijest Kotora i Grblja (LII/1935.-1949.), Rendić-Miočevićevu *Ilirsku onomastiku na latinskim natpisima Dalmacije* (LII/1935.-1949.), Bulićevu sintezu *Po ruševinama stare Salone* (79/1986.) i trosveščane *Radove XIII. međunarodnog kongresa za starokršćansku arheologiju* (87-89/1994.-1996.). Na kraju spomenimo podacima bogata izvješća o djelatnosti Konzervatorskog ureda koja su objavljena za godine 1920.-1925. (XLIII/1920.-XLVII-XLVIII/1924.-1925.).

Kao znak priznanja za iznimne rezultate na području razvoja arheologije, *Vjesnik* je 1980. u povodu stote obljetnice izlaženja dobio zlatnu plaketu *Grb Splita*, a 2005. uvršten je u popis međunarodno priznatih časopisa i publikacija (a1). Godine 2006. Povjerenstvo za izdavaštvo Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa izvršno ga je ocijenilo i svrstalo u 10 posto najboljih časopisa iz njegova područja.

Among the non-archaeological subjects covered, those that merit particular mention include articles on the steeple of the Split Cathedral, Renaissance writer Marko Marulić, bells and pipe organs in Dalmatia, painter Juraj Čulinović, polemics on Mljet or Malta as the site of St. Paul's shipwreck, and old Gothic sculpture in Split.

A number of obituaries of Museum staff and associates, and other respected researchers and personalities, were also published in the journal. The journal also features descriptions and reviews of books, featuring what is sometimes quite biting commentary. Since Vol. XLV/1922, a separate section entitled *Bibliography* has appeared which, in the true sense of the word, cites works by editions, while a systematic breakdown was instituted as of Vol. L. It was compiled by Ljubo Karaman (XLV, XLVI), Antun Grgin (XLVII-L), Cvito Fisković (LI), an unidentified author (LII), and Neda Anzulović from Vols. LIII to 81. Since Vol. 82, the bibliography has been compiled by Arsen Duplančić. The end of each volume also featured the *Index epigraphicus*, which was published until Vol. LXVI-LXIX/1954-1957 (1958, 1959).

Besides the already mentioned Abramić anthology, another notable volume is *Vjesnik* LXVIII/1966 (1973), in which the proceedings of the research seminar on "The Prehistory of the Eastern Adriatic Coast and Greek Colonization of the Adriatic", held in Hvar in 1968, were published. Other volumes contained papers from the *Disputationes Salonitanae II-IV* seminars. Special volumes of *Vjesnik* were dedicated to meritorious Museum staff members: Lovre Katić and Ejnar Dyggve (80/1987), Mladen Nikolancija (82/1989), Ivan Marović (84/1991 and 99/2006) and Duje Rendić-Miočević (86/1993).

No less valuable than the *Bullettino/Vjesnik* were its attachments and supplements, which were often books in and of themselves in terms of pages. They are cited in the contents, although they are issued in separate covers with their own pagination. They were published until Vol. LII, and then they once more appeared in Vols. 79 and 87-89. It is difficult to choose among the numerous valuable supplements, so here we shall only mention the following: the Law Code of Split prepared by Josip Alačević (II-VI/1879-1883, X/1887), the history of Dubrovnik mints by Pavle Rešetar (XIV/1891.-XV/1892), Obuljen's index of inscriptions published in *Bullettino* from 1878 do 1887 (X/1887), a work by Kerubin Šegvić on St. Domnio (XXIV/1901) which aroused fiery polemics and was later seized, the description of the Meneghelli precious stone collection from Zadar (XXIV/1901), the chronicle of Solin and Split bishops by Bulić-Bervaldi (XXXV/1912), Stockert's work on *spalatin* coins (XL-XLII/1917-1919), Pivčević's History of Poljice (XLIV/1921), a study by Viktor Novak on the Split Evangelistary (XLVI/1923), Bulić's development of archaeological research in Dalmatia (XLVI-XLVIII/1924-1925), Stjepčević's history of Kotor and Grbalj (LII/1935-1949), Rendić-Miočević's work on Illyrian onomastics in Latin inscriptions of Dalmatia (LII/1935-1949), Bulić's synthesis *Po ruševinama stare Salone* [Among the Ruins of Old Salona] (79/1986) and the three-volume Proceedings from the 13th International Congress on Early Christian Archaeology (87-89/1994-1996). Finally, there is the wealth of data contained in the reports on the activities of the Conservation Office, which were published from 1920 to 1925 (XLIII/1920-XLVII-XLVIII/1924-1925).

U trenutku kad nas ispunjava radost zbog stotog sveska *Vjesnika*, a uoči sto tridesete obljetnice njegova izlaženja, sjećamo se riječi koje je prigodom osnivanja Društva za jugoslavensku povjestnicu i starine u Zagrebu 1850. izrekao, kao njegov pokrovitelj, ban Josip Jelačić: *Povjesnicu svakoga naroda možemo smatrati krstnim njegovim listom. Kao što krstni list služi pojedinomu čovjeku na biljegu čovječjeg društva, u koje spada, tako je i svakomu narodu povjesnica obilježje njegova mjesta u velikom krugu čovječanstva. Bez nje ne zna narod, što je bio i kamo spada.* (V. Klaić, *Povjest Hrvata I.*, Zagreb 1899., str. 8.). Uvjereni da je i *Bullettino/Vjesnik* dao značajan prinos hrvatskom *krstnom listu*, nazdravljamo svečaru onom starom latinskom

Q. B. F. F. Q. S.

As a token of recognition for its extraordinary results in the development of archaeology, in 1980, on its one-hundredth anniversary, *Vjesnik* was given the Split Coat of Arms Golden Plaque, while in 2005 it was incorporated into the list of internationally recognized journals and publications (a1). In 2006, journal also received a commendation from the Publications Commission of the Ministry of Science, Education and Sports, which ranked it among the top 10% of the best Croatian journals in its field.

At a moment when we are overjoyed with the hundredth volume of *Vjesnik*, and on the eve of the 130th anniversary of its establishment, we recall the words uttered upon the establishment of the Society of Yugoslav History and Antiquity in Zagreb in 1850 by its sponsor Josip Jelačić, the Croatian ban (royal governor): "We can view the history of any people as its birth certificate. Just as the birth certificate serves an individual as the seal of the human society to which he belongs, so too does history serve each nation as the designation of its place in the great sphere of humanity. Without it, a nation does not know where it has been nor where it belongs". (Vjekoslav Klaić, *Povjest Hrvata I*, Zagreb 1899, p. 8.) We are convinced that *Bullettino/Vjesnik* has made its major contribution to Croatia's *birth certificate* and we congratulate the celebrant with the old Latin toast

Q. B. F. F. Q. S.